

(32)

Profesor nadzw. dr hab. n. med. Lech Bieganowski (1940–2017) – zasłużony okulista i wybitny znawca historii okulistyki

*Professor Lech Bieganowski (1940–2017) – meritorius ophthalmologist
and outstanding expert of history of ophthalmology*

Andrzej Grzybowski^{1,2}, Tomasz Kazato³

¹ Katedra Okulistyki Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie

Kierownik: dr hab. n. med. Andrzej Grzybowski, prof. UWM

² Instytut Okulistycznych Badań Naukowych, Poznań

Kierownik: dr hab. n. med. Andrzej Grzybowski, prof. UWM

³ Oddział Okulistyczny Wojewódzkiego Szpitala Zespołowego w Lesznie

Ordynator: lek. Krystyna Frykowska

Streszczenie:

Lech Bieganowski urodził się 7 czerwca 1940 roku. W 1964 roku otrzymał tytuł lekarza i rozpoczął pracę na Oddziale Okulistycznym Szpitala Miejskiego w Toruniu. Tytuł doktora nauk medycznych uzyskał w 1977 roku na Akademii Medycznej w Gdańsku. W tym roku objął też stanowisko ordynatora Oddziału Okulistycznego Wojewódzkiego Szpitala Zespołowego w Toruniu i piastował je aż do końca kariery zawodowej. Stopień doktora habilitowanego uzyskał w 2003 roku na Akademii Medycznej w Szczecinie na podstawie rozprawy *Anatomia oka i mechanizm widzenia w ujęciu średniowiecznych uczonych Ibn al – Haythama (Alhazena) i Witelona. Studium zagadnienia od starożytności do czasów nowożytnych*.

Profesor Lech Bieganowski był autorem i współautorem ponad osiemdziesięciu prac opublikowanych w polskich i zagranicznych czasopiśmie naukowych oraz prezentowanych na kongresach naukowych. Zakres jego zainteresowań był rozległy – chirurgia zaćmy, chirurgia powiek, okulistyka dziecięca i leczenie zezów, techniki obrazowania w okulistyce, optometria oraz historia medycyny, a w szczególności okulistyki i optyki. Lech Bieganowski uczestniczył w pracach interdyscyplinarnego zespołu badawczego utworzonego w Instytucie Fizyki UMK w Toruniu, który podjął prace nad przekładem z łaciny na język polski dzieła Witelona *Perspektywy* i przybliżeniem postaci Witelona, pierwszego polskiego uczonego o międzynarodowej sławie żyjącego w XIII wieku na Dolnym Śląsku. Był wybitnym znawcą historii okulistyki, prawdopodobnie najwybitniejszym w swoim pokoleniu. W 2014 roku została wydana jego pierwsza z zaplanowanego cyklu (omawiająca okres starożytności) książka pt. *Zarys historii okulistyki w kręgu kultury śródziemnomorskiej*. Rozpoczął prace nad drugim tomem.

Lech Bieganowski zmarł 22 marca 2017 roku.

Słowa kluczowe:

Lech Bieganowski (1940–2017), historia medycyny, historia okulistyki, historia okulistyki polskiej.

Summary:

Lech Bieganowski was born on 7 June 1940. In 1964 he became a medical doctor and began working at the Ophthalmological Ward of the Municipal Hospital in Toruń. He earned his PhD degree in medicine in 1977 at the Medical Academy in Gdansk. The same year he became the Chief Doctor of the Ophthalmological Ward of Regional Hospital in Torun. He held this position till the very end of his professional career. He earned his post-doctoral degree in 2003 at the Medical Academy in Szczecin on the basis of the dissertation *Anatomy of the eye and the manner of image formation according to medieval scholars: Ibn al-Haytham and Witelo*.

Professor Lech Bieganowski was an author and a co-author of over eighty works published in Polish and foreign scientific journals and presented at scientific congresses. He had a wide range of interests; it concerned the surgery of cataract, the surgery of eyelids, pediatric ophthalmology and squint treatment, imaging technologies in ophthalmology, optometry and the history of medicine, ophthalmology and optics in particular. Lech Bieganowski took part in the works of a team of scholars gathered around the Institute of Physics of the Nicholas Copernicus University in Torun. The team took the initiative to translate Witelon's work *Perspectiva* from Latin into Polish and to present Witelon, the first Polish scholar of international recognition living in the 13th century in Lower Silesia. Lech Bieganowski was an outstanding expert on the history of ophthalmology. He was an author of the book published in 2014 *Outline of the history of ophthalmology in the Mediterranean culture* comprising ancient times, intended as the first volume in the series. He began working on the second volume.

Lech Bieganowski died on 22 March 2017.

Key words:

Lech Bieganowski (1940–2017), history of medicine, history of ophthalmology, history of Polish ophthalmology.

Autorzy zgłaszają brak konfliktu interesów w związku z publikowaną pracą/ The authors declare no conflict of interest

Lech Bieganowski (ryc. 1.) urodził się 7 czerwca 1940 roku w Kowalewie Pomorskim. W 1958 roku po ukończeniu IV Li-

ceum Ogólnokształcącego w Toruniu uzyskał maturę i rozpoczął studia na wydziale Lekarskim Akademii Medycznej w Gdańsku.

Ryc. 1. Lech Bieganowski (1940–2017).

Fig. 1. Lech Bieganowski (1940–2017).

Tam w 1964 roku uzyskał dyplom lekarza. Po odbyciu stażu rozpoczął pracę na Oddziale Okulistycznym Szpitala Miejskiego w Toruniu – w 1968 roku uzyskał specjalizację z okulistyki pierwszego stopnia, a w 1972 roku drugiego stopnia. Następnie pracował na Oddziale Okulistycznym Zespołu Nauczania Klinicznego w Bydgoszczy, przekształconym z czasem w Klinikę Okulistyczną Akademii Medycznej. Tytuł doktora nauk medycznych uzyskał w 1977 roku na podstawie rozprawy doktorskiej *Zagadnienie profilaktyki odwarstwienia siatkówki w wysokiej krótkowzroczności u chorych z zaćmą* (1), której promotorem była doc. dr hab. Elżbieta Rusin (2, 3). Pracę doktorską obronił na Akademii Medycznej w Gdańsku.

W 1977 roku objął stanowisko ordynatora Oddziału Okulistycznego Wojewódzkiego Szpitala Zespołowego im. Ludwika Rydygiera w Toruniu. W dniu 22 listopada 1990 roku na oddziale prowadzonym przez Lecha Bieganowskiego rozpoczęto wszczepianie soczewek wewnątrzgałkowych podczas operacji usuwania zaćmy techniką ECCE, w 2002 roku zaś zaczęto stosować w praktyce procedurę fakoemulsyfikacji zaćmy. Lech Bieganowski był ordynatorem oddziału do 30 czerwca 2005 roku, do przejścia na emeryturę. W tym czasie wykształcił liczne grono specjalistów, którzy zajmują odpowiedzialne stanowiska w placówkach medycznych w kraju i za granicą (4). W okresie pracy zawodowej przez dwie kadencje, tj. od 10 stycznia 1991 roku do 25 października 1997 roku, pełnił funkcję Okręgowego Rzecznika Odpowiedzialności Zawodowej w Kujawsko-Pomorskiej Okręgowej Izbie Lekarskiej w Toruniu. W latach 1972–2007 służył też pomocą z dziedziny okulistyki jako biegły sądowy.

Lech Bieganowski stopień doktora habilitowanego otrzymał na Akademii Medycznej w Szczecinie w 2003 roku na podstawie rozprawy *Anatomia oka i mechanizm widzenia w ujęciu średniowiecznych uczonych Ibn al-Haythama (Alhazena) i Witelona. Studium zagadnienia od starożytności do czasów nowożytnych*. Ta praca otrzymała wyróżnienie Polskiego Towarzystwa Historii Medycyny i Farmacji (ryc. 2).

Wybitny historyk nauki prof. dr hab. n. med. Jerzy Burchardt w swojej recenzji napisał: *Książka (ta) jest doskonałą w założeniu i wykonaniu prezentacją historii anatomii oka w skali światowej*. Profesor Lech Bieganowski był pierwszym okulistą w Polsce, który uzyskał habilitację z historii medycyny. W 2006 roku wykładał historię medycyny na Wydziale Historii i Archiwistyki

Ryc. 2. Lech Bieganowski odbiera wyróżnienie Polskiego Towarzystwa Historii Medycyny i Farmacji za swoją pracę habilitacyjną – wyróżnienie wręcza prof. Roman Meissner (Poznań 26.09.2003 r.).

Fig. 2. Lech Bieganowski receiving the Polish Society for History of Medicine and Pharmacy recognition for his habilitation thesis – delivered by prof. Roman Meissner (Poznań 26.09.2003 r.).

Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu. Po habilitacji został członkiem Rady Wydziału Lekarskiego Collegium Medicum Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Bydgoszczy (1, 5).

Od 2007 roku Lech Bieganowski jako historyk medycyny podjął pracę w Collegium Medicum im. Ludwika Rydygiera w Bydgoszczy, a od 2009 roku pracował w Wyższej Szkole Humanistyczno-Ekonomicznej we Włocławku (obecnie Kujawska Szkoła Wyższa we Włocławku) na stanowisku profesora nadzwyczajnego – prowadził wykłady i seminaria dla słuchaczy wydziału pielęgniarstwa (5). Był również opiekunem ich prac licencjackich i magisterskich.

Lech Bieganowski był redaktorem Działu Historycznego w *Klinice Ocznej* oraz redaktorem naczelnym toruńskich Wydawnictw Wydziału Nauk Biologicznych Towarzystwa Naukowego i *Acta Medica*. Był również członkiem Kolegium Redakcyjnego czasopisma *Archiwum Historii i Filozofii Medycyny*. Prowadził wykłady w ramach Toruńskiego Festiwalu Nauki i Sztuki oraz Uniwersytetu Trzeciego Wieku. Działał społecznie w Polskim Związku Niewidomych (4, 5). W styczniu 2015 roku Komisja Nauk Lekarskich Towarzystwa Naukowego w Toruniu zatwierdziła złożony przez dr. hab. n. med. Lecha Bieganowskiego i prof. dr. hab. n. med. Waldemara Jędrzejczyka wniosek dotyczący opublikowania wspomnień o zasłużonych przedstawicielach toruńskiego środowiska lekarskiego. Udało się zgromadzić dane trzydziściorga jeden lekarzy. W 2016 roku pod redakcją naukową Lecha Bieganowskiego oraz Waldemara Jędrzejczyka została wydana publikacja *Zasłużeni lekarze toruńscy we wspomnieniach. Wybrane sylwetki z XIX i XX wieku* (6).

W 1980 roku wraz z profesorem Witoldem Wróblewskim z Katedry Filologii Klasycznej UMK zorganizował konferencję polskich historyków medycyny w Toruniu. Uczestniczyli w niej niemal wszyscy polscy profesorowie zajmujący się tą dziedziną medycyny (5).

Profesor Lech Bieganowski był autorem i współautorem ponad osiemdziesięciu prac opublikowanych w polskich i zagranicznych czasopismach naukowych oraz prezentowanych na kongresach naukowych. Jego zainteresowania były rozległe – w tym zakresie mieściły się: chirurgia zaćmy, chirurgia powiek, okulistyka dziecięca i leczenie zeza, techniki obrazowania w okulisty-

ce, optometria oraz historia medycyny, a szczególnie okulistyki i optyki. Niektóre prace z dorobku Lecha Bieganowskiego zostały opublikowane w językach angielskim i niemieckim.

Do najciekawszych prac należały m.in. te, w których autor opisał wyniki badań prowadzonych za pomocą różnych narzędzi, w tym mikroskopu elektronowego, nad etiopatogenezą zaćmy – oceniające przezroczystość różnych soczewek, porównujące parametry soczewek zwierzęcych i ludzkich oraz analizujące czynniki prowadzące do powstawania zaćmy (7,8). Profesor Lech Bieganowski zajmował się także diagnostyką stwardnienia rozsianego. We współpracy z neurologiem dr. n. med. Ignacym Lubińskim opracował test oparty na efekcie Pulfricha ułatwiający rozpoznanie tej jednostki chorobowej (9). Przez wiele lat współpracował z fizykami z UMK w Toruniu na płaszczyźnie okulistyki, w tym nad aspektami wykorzystania spektralnej optycznej koherentnej tomografii (SOCT) w okulistyce. Był współautorem opublikowanego w 2004 roku na łamach *Kliniki Ocznej* artykułu, w którym omówiono zastosowanie SOCT w okulistyce (10). Tuż przed śmiercią pracował nad standardami angio-OCT i udoskonalaniem tej metody (11).

W naszej pamięci Profesor Lech Bieganowski pozostanie przede wszystkim wybitnym polskim znawcą historii okulistyki, prawdopodobnie najwybitniejszym w swoim pokoleniu.

Pierwszy artykuł opublikowany przez Lecha Bieganowskiego ukazał się w *Kwartalniku Historii Nauki i Techniki* w 1974 roku i był zatytułowany *Nowe przyczynki do historii okularów w Polsce w XVI w. (Gdańskie) okulary Księcia Pruskiego Albrechta* (5). Została w nim opisana historia okularów w Europie oraz na ziemiach polskich ze szczególnym uwzględnieniem historii okularów Albrechta Hohenzollerna (1490–1568) – ostatniego wielkiego mistrza zakonu krzyżackiego, który 10 kwietnia 1525 roku złożył hołd lenny królowi Polski Zygmuntovi Staremu w Krakowie (nazwany później hołdem pruskim). Podczas analizy znaleziono w archiwum królewieckim w Getyndze dwa listy, w których książę Albrecht opisuje swoje okulary i ich uszkodzenie w postaci pęknięcia szkła. Listy z prośbą o pomoc w znalezieniu fachowca, który wymieniłby szkło, były kierowane do Jana Werdena burmistrza miasta Gdańsk i Bernarda Pretwicza starosty Baru. Później historią szkieł okularowych Profesor Bieganowski zajmował się jeszcze wielokrotnie, a te publikacje są dzisiaj najlepszym źródłem wiedzy z tej dziedziny (12–14).

Przedmiotem pracy opublikowanej w 1980 roku był opis operacji okulistycznej, którą wykonał Bartłomiej Pluczką w 1589 roku w Toruniu (15). Ta praca została też opublikowana w zagranicznym czasopiśmie naukowym.

W 1978 roku dr hab. n. med. Lech Bieganowski przystąpił do utworzonego w Instytucie Fizyki UMK w Toruniu interdyscyplinarnego zespołu badawczego, który podjął długofalowe prace nad filologiczno-fizycznym przekładem z łaciny na język polski składającego się z dziesięciu ksiąg dzieła Witelona *Perspektywy* i przybliżeniem postaci Witelona, pierwszego polskiego uczonego o sławie międzynarodowej żyjącego w XIII wieku na Dolnym Śląsku. Witelo (Witelo) wniósł istotny wkład w rozwój optyki, okulistyki oraz astronomii. Dzieło *Perspektywy* Witelona przez 300 lat krążyło w formie rękopisów, a zostało wydane dopiero w 1535 roku w Norymberdze. Efektem prac tego zespołu, pod stałym przewodnictwem profesorów Andrzeja Bielskiego z Instytutu Fizyki oraz Witolda Wróblewskiego z Katedry Filologii

Klasycznej UMK, jest pięć obszernych woluminów zawierających tłumaczenie na język polski wraz z komentarzami ksiąg Witelona od II do X. Istotny jest wkład doktora Lecha Bieganowskiego w opracowanie ksiąg II, III i IV, w dużej części bowiem dotyczą one problematyki widzenia, a w szczególności budowy oka i mechanizmu powstawania obrazu w oku. Praca zespołu zaowocowała 5-tomowym tłumaczeniem. Pierwszy tom został wydany w 1991 roku. Kolejne tomy były wydawane w latach następujących, aż do 2015 roku, w którym ukazał się tom piąty.

Ryc. 3. 36. Zjazd Fizyków Polskich w Toruniu (17–20 września 2001 roku) – dr hab. n. med. Lech Bieganowski wraz z profesorem Andrzejem Bielskim.

Fig. 3. 36th Convention of Polish Physicists in Torun (17–20 September 2001) Lech Bieganowski together with prof. Andrzej Bielski.

Lech Bieganowski w trakcie pracy nad tym dziełem opublikował wiele materiałów poświęconych Witelonowi (16–19). Rozwinięciem tematu dzieła Witelona była wydana w 2001 roku książka *Anatomia oka i mechanizm widzenia w ujęciu średniowiecznych uczonych Ibn al-Haythama (Alhazena) i Witelona: Studium zagadnienia od starożytności do czasów nowożytnych* (20). Otrzymała ona bardzo dobre recenzje. W ujęciu historycznym obrazuje nam, jak zmieniały się poglądy na temat anatomii oka. Później Lech Bieganowski opublikował jeszcze inne prace poświęcone twórczości Witelona (21,22).

We współpracy z profesorami Witoldem Orłowskim i Andrzejem Fryczkowskim opracował i opublikował w renomowanym czasopiśmie anglojęzycznym biografię lekarza okulisty oraz misjonarza Wacława Szuniewicza (23), który po ukończeniu studiów medycznych w Wilnie udał się do Chin i w latach 1931–1949 w mieście Shunthefu stworzył 100-lóżkowy oddział okulistyczny (rocznie wykonywał ponad 5 tysięcy operacji i badał ponad 140 tysięcy pacjentów). Ponadto prowadził tam badania naukowe nad chirurgicznym leczeniem astygmatyzmu, które kontynuował w USA. Zmarł w Brazylii, tam pracował jako lekarz i służył posługą duszpasterską aż do śmierci w 1963 roku.

W 2016 roku Lech Bieganowski opublikował interesujący artykuł o średniowiecznym biskupie i uczonego pochodzenia angielskiego Tomasz z Wrocławia (1297–1378) (24). Piotr Tilleberi (Tilbury), późniejszy biskup Tomasz z Wrocławia, ukończył studia w Bolonii lub w Montpellier. Karierę lekarską rozpoczął w północnych Włoszech, a następnie kontynuował ją w Hiszpanii. Później przez Niemcy i Czechy w 1336 roku dotarł do Wrocławia i tu wstąpił do Zakonu św. Dominika. W 1352 roku został biskupem pomocniczym w Diecezji Wrocławskiej. Po konsekra-

cji biskup Tomasz był znany jako święty lekarz i autor wielu artykułów poświęconych naukom medycznym.

W licznych pozostałych pracach poświęconych historii okulistyki Lech Bieganowski przedstawił początki okulistyki w starożytnym Egipcie (25), Babilonie (26), Rzymie (27) i Bizancjum (28) oraz aktywności okulistyczne Galena (29), Hipokratesa (30) i Celsusa (31). W ostatnich latach życia podjął się przygotowania cyklu książek na temat historii okulistyki w kręgu kultury śródziemnomorskiej w okresach starożytności, średniowiecza i renesansu. Wydał jedynie tom pierwszy, obejmujący starożytność (32) i rozpoczął pracę nad tomem drugim.

Profesor Lech Bieganowski był również aktywnym członkiem Komisji Badań nad Historią Nauk Medycznych Polskiej Akademii Nauk (PAN) w Warszawie.

Jego wyjątkowe prace z zakresu historii okulistyki można traktować jako wkład do dziedzictwa polskiej nauki.

Był miłośnikiem nauki i dla wielu z nas przyjaznym starszym kolegą, który chętnie dzielił się wiedzą i doświadczeniem.

Piśmiennictwo:

- Bieganowski L: *Profilaktyka odwarstwienia siatkówki w wysokiej krótkowzroczności u pacjentów z zaćmą*. Klin Oczna. 1979; 81(1): 39–41.
- Kowalczyk A, Szudy J: *Wspomnienie o dr. hab. n. med. Lechu Bieganowskim*. Wiadomości Akademickie. 2017; 65: 17–19.
- Małek J: *Wspomnienie o doktorze Leszku Bieganowskim*. Wiadomości Akademickie. 2017; 65: 19–21.
- Jędrzejczyk W: *Wspomnienie o moim Przyjacielu*. Wiadomości Akademickie. 2017; 65: 21.
- Bieganowski L, Małek J: *Nowe przyczyny do historii okularów w Polsce w XVI w. (Gdańskie) okulary Księcia Pruskiego Albrechta*. Kwart Hist Nauki Tech. 1974; 19(2): 291–303.
- Bieganowski L, Jędrzejczyk W: *Zasłużeni lekarze toruńscy we wspomnieniach: wybrane sylwetki z XIX i XX stulecia*. Wydawnictwo Adam Marszałek. 2016.
- Kałużny J, Szatkowski J, Kałużny JJ, Bieganowski L: *Evaluation of new intraocular lenses in a scanning microscope*. Klin Oczna. 1995; 97(1–2): 5–8.
- Bielski A, Bieganowski L, Robaczewski T, Wolnikowski J: *Preliminary in vitro studies of crystalline lens transparency in cataract*. Klin Oczna. 1991; 93(12): 329.
- Bieganowski L, Lubinski I, Kowalczyk A: *The role of the spontaneous occurrence of Pulfrich's stereophenomenon in the diagnosis of demyelinating diseases of the central nervous system*. Klin Oczna. 1998; 100(2): 81–84.
- Bieganowski L, Wojtkowski M, Kowalczyk A, Kałużny JJ: *Zastosowanie spektralnej tomografii optycznej (SOCT) w okulistyce*. Klin Oczna. 2004; 106(4–5): 699–702.
- Ruminski D, Sikorski B, Bukowska D, Szkulmowski M, Krawiec K, Malukiewicz G, et al.: *OCT angiography by absolute intensity difference applied to normal and diseased human retinas*. Biomed Opt Express. 2015; 6(8): 2738–2754.
- Bieganowski L: *Poznańskie okulary w XVI stuleciu – przyczynek do historii okularów w Polsce*. Archiwum Historii i Filozofii Medycyny. 2010; 73: 49–52.
- Bieganowski L: *The spectacles in Polish iconography from the 16th till 17th century*. Hist Ophthal Intern. 2016; Vol. 2: 61–72.
- Bieganowski L: *History of the spectacles in Poland from the 15th till 17th century*. HistOphthal Intern. 2016; Vol. 2: 39–45.
- Bieganowski L, Małek J: *Toruńska operacja zaćmy Bartłomieja Płuczki w r. 1598*. Kwart Hist NaukiTech. 1980; 25(2): 367–377.
- Bieganowski L, Bielski A: *Description of the ocular lens in Witelona's "Perspectiva"*. Klin Oczna. 1988; 90: 442–443.
- Bieganowski L, Bielski A, Wróblewski W: *Witelona – the precursor of physiological optics*. Klin Oczna. 1986; 88(12): 410–411.
- Bieganowski L, Wróblewski W: *Witelona Perspektywy: przekład na język polski ze wstępem i komentarzami*. Ks. 2, 3. Zakład Narodowy im. Ossolińskich – Wydaw. PAN 1991.
- Bieganowski L, Bielski A, Wróblewski W: *Witelona Perspektywy: przekład na język polski ze wstępem i komentarzami*. Ks. 4. IHN PAN. 1994.
- Bieganowski L: *Anatomia oka i mechanizm widzenia w ujęciu średniowiecznych uczonych Ibn al-Haythama (Alhazena) i Witelona: studium zagadnienia od starożytności do czasów nowożytnych*. Towarzystwo Naukowe w Toruniu. 2001.
- Bieganowski L: *Witelona – polski uczyony XIII stulecia w ikonografii. Szkice z historii medycyny*. Wojskowa Drukarnia, Łódź 2010, 41–47.
- Bieganowski L: *Opis średniowiecznego przyrządu i eksperymentów związanych z podwójnym widzeniem w pracach Ibn al-Haythama (Alhazena) i Witelona*. Wojskowa Drukarnia, Łódź 2010, 35–40.
- Orłowski WJ, Fryczkowski AW, Bieganowski L, Szuniewicz FW: *An ophthalmologist of unusual courage and devotion*. Documenta Ophthalmologica. 1990; 74: 49–56.
- Bieganowski L, Grzybowski A: *Thomas of Wroclaw (1297–1378) – Medieval bishop and scholar of English origin*. J Med-Biogr. 2016, DOI: 10.1177/0967772016662390.
- Bieganowski L: *Zapiski nad stanem okulistyki w starożytnym Egipcie*. Klin Oczna. 2003; 105(1–2): 110–113.
- Bieganowski L: *Okulistyka w cywilizacjach Międzyzrzeczca. Czy w czasach Hammurabiego operowano zaćmą?* Klin Oczna. 2003; 105(3–4): 240–244.
- Bieganowski L: *Stan okulistyki w starożytnym Rzymie*. Klin Oczna. 2004; 106(1–2): 126–133.
- Bieganowski L: *Okulistyka w Bizancjum między IV a VII wiekiem*. Klin Oczna. 2005; 107(1–3): 177–181.
- Bieganowski L: *Galena z Pergamonu (130–200 r.) – poglądy w dziedzinie okulistyki. Część II – opis anatomii oka*. Klin Oczna. 2005; 107(1–3): 173–176.
- Bieganowski L: *Hippocrates from Kos – ophthalmologic aspects in the work of the father of medicine*. Klin Oczna. 2003; 105(6): 453–457.
- Bieganowski L: *Aspekty okulistyczne w dziele Celsusa De medicinalibus rebus*. Klin Oczna. 2004; 106(3): 376–381.
- Bieganowski L: *Zarys historii okulistyki w kręgu kultury śródziemnomorskiej: starożytność, średniowiecze, renesans. Cz. 1. Okulistyka w starożytności*. Dział Wydawnictw Collegium Medicum im. Ludwika Rydygiera, Wydawnictwa Naukowego UMK. 2014.

Praca wpłynęła do Redakcji 06.07.2017 r. (KO-00130-2017)
Zakwalifikowano do druku 01.08.2017 r.

Adres do korespondencji (Reprint requests to):
dr hab. n. med. Andrzej Grzybowski, prof. nadzw. UWM
Instytut Okulistycznych Badań Naukowych,
ul. Górczyczewskiego 2/3, 60-554 Poznań
e-mail: ae.grzybowski@gmail.com